

Innspel frå Vestland fylkeskommune til Kunnskapsdepartementet til strategi for norsk deltaking i det europeiske forskings- og innovasjonssamarbeidet

18.12.2020

Mål

- Hva ønsker dere å oppnå ved å delta i det europeiske forsknings- og innovasjonssamarbeidet i perioden frem mot 2027?

På eit overordna nivå ønskjer vi at deltaking i Horisont Europa skal bidra til våre mål om auka verdiskaping og tilstrekkelege mange arbeidsplassar i regionen, god lokalsamfunnsutvikling og like moglegheiter for alle til å delta i verdiskaping. Vi ønskjer å ta ein aktiv rolle som pådrivar for å stimulere regionale aktørar til å delta i prosjekt, men vi vil også delta sjølv som partnerorganisasjon, samen med regionale aktørar, der vi ser det er hensiktsmessig.

Utviklingsplanen for Vestland 2020-2024 har fire mål: Mål 1 - Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg; Mål 2 - Klima og miljø som premis for samfunnsutvikling; Mål 3 - Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i heile Vestland og Mål 4 - Like moglegheiter til å delta i verdiskaping.

I planprogrammet for Regional plan for innovasjon og næringsutvikling står det at «Vestland skal vere det leiande verdiskapingsfylket basert på berekraftig bruk av naturressursar, grøn omstilling og innovasjon i næringslivet»¹. I det vidare arbeidet med ein ti-års regional plan for innovasjon og næringsutvikling, kjem vi difor til å ta det grønne skiftet på alvor og legg til rette for omstilling i bransjar der vi har regionale fortrinn, ved å bruke smart spesialisering som metode.

Deltaking i Horisont Europa skal vere forankra i Utviklingsplan og skal bidra til å nå utviklingsmåla for Vestland.

- Hvilke mål mener dere vi bør sette på nasjonalt nivå for deltakingen i Horisont Europa og ERA?

Regjeringa har hatt eit overordna økonomisk mål om å hente ein viss del av norske midlar tilbake til Norge som prosjektstønad under Horisont 2020. Dette er ein fornuftig tankegang på nasjonalt nivå men seier ikkje noko om korleis og i kva for grad deltaking bidreg til auka verdiskaping og grøn omstilling i Norge. Det vert sett store krav i prosjektsøknader til å vurdere effekt av resultat under det nye rammeprogrammet. Vi vil tilrå at det departementet vurderer om det er føremålstenleg å setje opp slike kriterium også for resultat av norsk deltaking.

Verkemiddelapparatet bør vere utforma slik at det gjer næringslivet klare og langsiktige retningslinjer og rammer. På denne måten vil bedriftene ha tryggleik til å investere i teknologi, gjere det attraktivt å drive forskning på klimateknologi og satse på storskalaproduksjon. Vi ser på Horisont Europa som eit sentralt

¹ Revidert planprogram for innovasjon og næringsutvikling - Vestland

verkemiddel som kan bidra til dette. Programmet er i tråd med EU sin Green Deal, og vil difor bidra til gi næringslivet gode finansieringsmoglegheiter.

Den nasjonale strategien bør leggje vekt på at søknader under Pillar II i programmet - «Globale utfordringar og konkurransedyktig næringsliv: Klyngar og tiltaksområde» der regionale aktørar deltek, er forankra i regionale planar og bidreg tydeleg til å nå regionale og nasjonale mål.

Muligheter og utfordringer

- Hvilken betydning har europeiske forsknings- og innovasjonsaktiviteter for dere?

I dag deltek Vestland fylkeskommune i berre eitt Horisont 2020 prosjekt, RRI2SCALE under Swafs (Science with and for society). Regionale aktørar og forskingsinstitutta, derimot, har god utteljing og deltek aktivt i programmet. Vi har difor ikkje så mykje direkte erfaring frå deltaking sjølv, men vi har jobba langsiktig og strategisk for å posisjonere regionen der EØS-avtalen er premissleverandøren og EU-midlar er viktige verktøy. Vi har i tillegg god erfaring frå Interregsamarbeid og frå Erasmus+, både med mobilitetsprosjekt og med deltaking i to Sektor Skills Alliance prosjekt.

Vi ønskjer å stimulere til fleire FoU-løyingar til næringslivet i Vestland fylkeskommune. Vestland ligger under gjennomsnittet i forhold til andre fylke, korrigert for sysselsetjing og vi meiner at ein auka fokus på Horisont Europa vil bidra til å løfte investeringar i forskningsbasert kunnskap og utvikling i verksemdene.

Vi jobbar for å bygge direkte vidare på prosjekt under RFF og FORREGION slik at desse prosjekt kan oppskalere. Samspelet mellom næringsliv og forskning vil trenge ein meir forpliktande og langsiktig tenking med klare rammevilkår for næringslivet for å få farten opp på den grønne omstillinga. Kopling til Green Deal og Horisont Europa i regionale planar og strategar, gir klare signal og sikrar langsiktig og klare mål også for vårt næringsliv.

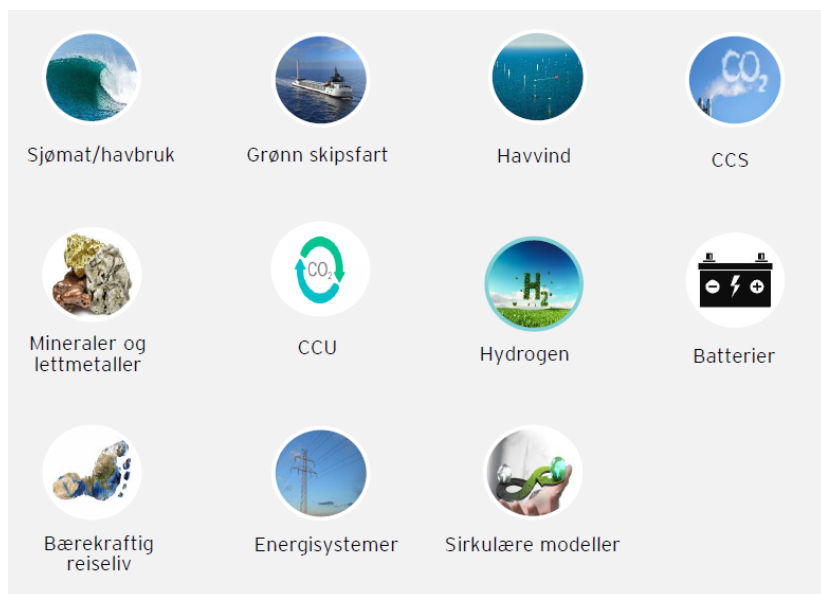
Internasjonale forskings-og innovasjonsaktiviteter kan bidra til å løyse fleire av våre store samfunnsutfordringar, men ikkje alt skal løysast på denne måten. Vi kjem til å definere kva for problemstillingar vi ønskjer å løfte opp i eit internasjonalt perspektiv saman med regionale aktørar. Dette er eit ledd i vårt breiare partnerskapsarbeidet. Arbeidet i det regionalt finansierte prosjektet «Horisont 2020 Helpdesk» har gitt oss gode føresetnad for å få til dette samarbeidet og rapporten frå «Vestlandsscenarioa 2020» peiker på kva for prosjekt og sektor vi bør framheve.

- Ser dere nye/utnyttede muligheter ved å delta?

Vetland står ovanfor store utfordringar dei i neste ti åra. Vi ser store moglegheiter i å løfte desse inn i internasjonale samarbeidsprosjekt. Vi ønskjer å ta heile fylket i bruk, ivareta viktige basisnæringar og leggje til rette for nye næringar med vekstpotensiale mens vi samstundes utviklar berekraftige og smarte byar og lokalsamfunn.

«Vestlandlandsscenarioa 2030», utarbeidd av konsulentselskapet EY, forteljer at Vestland i 2030 vil ha 700 000 innbyggjarar mot dagens 635 000 og at all utvikling som skjer er i tråd med mål om nullutslepp i 2030. I sin analyse peiker EY på at EUs Green Deal vil transformere marknadene våre og at vi, som ein liten internasjonal økonomi, ikkje har anna val enn å tilpasse oss. Analysen av dagens situasjon viser at behovet for omstilling er særskilt stort i dei mest utsleppsintensive eksportnæringane. EY meiner at vi vidare, må vere eit showcase for berekraftig omstilling der vi nyttar erfaringar, teknologi og kunnskap frå særleg olje og gassnæringa til å tette eksportgapet ved å utvikle nye varar og tenester som marknaden vil ha no, og i framtida.

Scenarioanalysen peikar på at den største identifiserte moglegheita for innovasjon og langsiktig verdiskaping er at næringslivet i Vestland reposisjonere seg og tar ei leiande rolle i dekarboniseringa. EY har identifisert sju næringar som vil bli monaleg påverka av EUs Green Deal. Dette er olje og gass, fornybar næring, maritim, marin, reiseliv og prosess- og verftsindustrien. Ei satsing på Horisont Europa, som eit av fleire virkemiddel, er ein ny måte å tenke på for fylkeskommunen.

Figur 1 Elleve verdikjeder som skal vere med å sikre framtidig eksport.

Vi vil bruke anbefalingar frå «Vestlandsscenarioa 2020» i arbeidet med å ein regional plan for innovasjon og næringsutvikling i Vestland fylke. Det vil vere avgjerande å få til eit breitt samarbeid for å forsere barrierane som er skildra i rapporten. Desse er bl.a. utfordringar knytt til nettkapasitet, gapet mellom FoU, utdanning og næringsliv, tapet av kompetanse og infrastruktur frå olje og gass, tilpassing av verkemiddelapparatet og eit behov for pilotering, skalering og kommersialisering. Vi meiner at Horisont Europa kan spele ein rolle i å bryte ned barrierane og kan finansiere nokre større pilotprosjekt som vi må dra opp.

Gjennom regionale analyser og prosessar kjem vi til å definere fleire innovasjonsprosjekt for demonstrasjon og oppskalering. Vi må finne finansieringskjelder for å få dette til. Horisont Europa, anten gjennom

prosjektdeltaking eller andre finansieringsordningar, til dømes EUInvest, er ein av fleire kjelder vi planlegg å overvake for å finansiere desse pilotprosjekta.

Vestland er “klyngefylket” framfor andre, med relativt mange GCE, NCE og Arena prosjekt. Desse organisasjonane er viktige samarbeidspartnarar i arbeidet med å nå innovasjonsmål for heile regionen og fleire er allereie aktive i Horisont 2020 prosjekt. Vi kan bygge vidare på deira erfaringar. Horisont Vest prosjektet, finansiert av Norges forskingsråd, har lagt ned eit vesentleg arbeid i kapasitetsbygging for klyngene i Hordaland og Rogaland med gode resultat.

Fylket vårt er forskningstungt. Her er mange sterke fagmiljø innan instituttsektoren, høgskule og universitet. Forskingsinnsatsen i næringslivet er ikkje like sterk men innovasjonskapasiteten er stort. Dette er ein del av utfordringsbilde som vi må kapitalisere på i Vestland fylket.

Gjennom partnerskapsarbeid, offentleg anskaffingar og demonstrasjons- og pilotprosjekt meiner vi at det ligg uutnyttta moglegheiter i å sjå verkemidlane i samanheng - å mobilisere til innovasjonsprosessar der forskning er eit svært viktig verkemiddel.

- Hva er de største utfordringene og hindringene knyttet til deltakelse i det europeiske forsknings- og innovasjonssamarbeidet?

Som samfunnsutviklar og regional styresmakt har vi ei mobiliseringsrolle slik at andre aktørar kan bidra til å oppnå regionale mål. Det er ei utfordring å finne ressursar i form av arbeidskapasitet og finansiering for å drive med mobilisering, prosjektutvikling og søknadsarbeid under EU sitt rammeprogram. Vi treng å bygge rådgjevingskompetanse og har sjølv behov for betre kjennskap til system og strukturar i programmet blant medarbeidarar.

Vi veit at det er eit lite nålauge vi skal gjennom for å lukkast i programmet men erfaring viser at søknadsprosessen og prosjektutviklinga har i seg sjølv ein stor verdi når det gjeld utgreiing av problemstillingar, analysearbeid og partnerskapsbygging.

Vi har sterke miljø i fylket som har mykje erfaring frå å jobbe med desse store, krevjande søknader, men vi manglar ein overordna struktur for å samle kreftene regionalt som kan sjå ting i samanheng og organisere ein regional innsats som sikrar regional forankring i prosjektutvikling. Vi har mange bedrifter som er gode på interne innovasjonsprosessar men vi ser at oppskalering og kommersialisering er ein barriere vi må overvinne.

Eit regionalt pilotprosjekt, «Horisont 2020 Helpdesk», har samla forskings- og utdanningsinstitusjonar, teknologioverføringsselskap, regionale aktørar for NFR og Innovasjon Norge og andre regionale aktørar, klyngene og næringsliv, for å få til eit tettare samarbeid rundt Horisont 2020. Prosjektet har organisert tematisk e workshops og har oppretta eit EU-rådgjevarenettverket som møtast tre til fire gongar i året. Prosjektet er no avslutta og vi ser at ein «dugnadsorganisering» for å vidareføre satsinga vil ikkje vere berekraftig i det lange løp. Samstundes så etterspør partnarane ei vidareføring og forventar at fylkeksommnen tar ei leiande

rolle som ei oppfølging. Vi ser behov for ein arena der vi kan diskutere ein regional satsing opp mot Horisont Europa, der vi kan bli betre kjent med kvarandre og der vi kan dele informasjon om prosessar og prioriteringar.

Midlane Forskringsrådet skal lyse ut til etablering av nye regionale nettverk, «EU-nettverk» vil bli veldig viktige for å få på plass ein god regional struktur. Fylkeskommunen bør ha ei sentral rolle i desse nettverka og dei bør vere godt finansiert slik at ein kan finansiere ei stilling for å koordinere dette arbeidet og sikre kapasitet og god effekt. Vi vil også trekkje inn Vest Norges Brusselkontor i det vidare arbeidet.

- Hvordan arbeider dere for å spre og ta i bruk kunnskap og resultater fra det europeiske samarbeidet, i egen organisasjon og/eller utover egen organisasjon? Mobilisering, støttetjenester og incentivordninger

Vi har klare retningslinjer som vi har utarbeidd for intern bruk i fylkeskommunen når det gjeld deltaking i internasjonale prosjekt. Spreiing av resultat er eit tema som er omtalt i retningslinjene. Eiga evaluering frå internasjonal prosjektdeltaking i Hordaland fylkeskommunen peikte på utfordringar i spreiiing av resultat. Ei god forankring både administrativt og politisk er no ein føresetnad for prosjektdeltaking. Dette sikrar at informasjon om resultat kjem fram og, ikkje minst at resultat blir tatt i bruk. Ei intern organisering med fokus på samarbeid på tvers, både på avdelingsnivå og på tvers av heile organisasjon, bidreg også til ein betre forankring.

Partnerskapsarbeid er viktig for å spreie resultat utover organisasjonen. Vi ønskjer å involvere partnerskapet vårt sterkare i val av tema og prosjektutvikling framover.

- Hvordan arbeider dere med å mobilisere til og støtte opp under (potensielle) deltakere?

Vi har i dag eit omfattande arbeid med mobilisering opp mot Erasmus+ (sjå innspel til strategien for EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett). Hordaland fylkeskommune og no Vestland fylkeskommune har gjennomført oppgåva tildelt vervet som nasjonalt kontaktpunkt for Interreg Nordsjøprogrammet der både nasjonale og internasjonale nettverk spelar ei viktig rolle. Vi brukar formaliserte nettverk og tradisjonelle tiltak til dømes, workshops, konferansar, regionale fagnettverk og forum til å forankre og diskutere tema og tilnærming. «Horisont 2020 Helpdesk» har også vore ei viktig plattform for informasjonsdeling og erfaringsutveksling. I møta har vi også sett på konkrete utlysingar og tema saman og diskutert moglege samarbeidstema og prosjekt. Når vi ser på den samla innsatsen lagt ned i arbeidet i Horisont Vest nettverk, EU-nett i Sogn og Fjordane og «Horisont 2020 Helpdesk», kan vi seie at vi har hatt stor merksemd på Horisont 2020 og førebuing til Horisont Europa. Nøkkel til ei vellukka satsing er eit tett samarbeid mellom forskning, privat og offentleg sektor. Dette samarbeidet blir desto viktigare under Horisont Europa, gitt endringar i programmet som er varsla og ei satsing for å få til pilotprosjekt. Aktørane blir meir og meir avhengig av kvarandre og av eit godt sampel i dette arbeidet framover for å lukkast.

- Hvilke nasjonale støttetjenester (f.eks. informasjon, kurs/kompetanseutvikling, rådgivning og økonomiske stimuleringsordninger) er særlig viktige for at dere skal lykkes?

To medarbeidarar deltar i mentorordninga for offentlig sektor i regi av Forskningsrådet. Tilbakemeldingane er positive og vi brukar erfaringar frå ordninga vidare i arbeidet vårt.

Etterkvart vil det vere viktig for oss å kunne ta i bruk PES midlar til prosjektutvikling og reisestøtte. Vi ser likevel eit gap mellom fasen under mobiliseringsarbeid og fasen kor vi er klar til å søke PES-midlar. Det er eit klart behov for ei støtteordning som kan handtere dette gapet som gjer det mogleg for oss å ta det neste steget. Dette krev også ressursar og kunnskap.

Samspill med andre programmer og initiativer

- Hvilke muligheter og utfordringer ser dere når det gjelder å utnytte synergier mellom Horisont Europa og ERA og andre europeiske programmer og initiativer?

Se svar i andre delar av dokumentet

- På hvilke områder og hvordan ønsker dere å utnytte synergier mellom deltakelse i det europeiske forsknings- og innovasjonssamarbeidet (Horisont Europa og ERA) og det europeiske utdanningssamarbeidet (Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet)?

Det er ein tydeleg utvikling frå EU om tettare samspel mellom forskning, innovasjon og utdanning i det nye rammeprogrammet, Horisont Europa. Dette vil også bidra til å styrke fleire av kjerneaktivitetane som Vestland fylkeskommune er ein del av, da vidaregåande opplæring, og lærlingutveksling også inngår i dette arbeidet. Dette er ein spennande måte å kople prosessar og prosjekt på tvers av fag og programområde.

Elevane i dei vidaregåande skulane deltek i mange små mobilitetsprosjekt under Erasmus+. Vi ønskjer å stimulere ungdom til vidare deltaking når dei kjem ut i arbeidslivet og vi ønskjer å gje dem erfaring med internasjonalt samarbeid tidleg som ein del av ein livslang læring. Fylkeskommunen jobbar målretta med å identifisere regionale utfordringar, spisse naudsynt kompetanse og løyse problemstillingar. Både regionale aktørar og fylkeskommunen deltek i tillegg i større prosjekt, til dømes Strategiske Partnerskap, Sektor Skills Alliance og Interregprosjekt. Vi jobbar for at dei småskala, praktiske prosjekta under Erasmus+ skal ha ei større uttøling og verdi som eit ledd i våre større satsingar, strategiarbeid og innovasjonsprosjekt der vi har som mål å løyse storskala problem.

Vi meiner at deltaking i alle programområde kan levere resultat på eit høgare strategisk nivå fordi dei er forankra i regionale planar og strategiar.

Referansar

EY. (2020). Vestlandsscenarioene rapport 2020. Bergen: EY